

զովիների նշանաբանը: Ճողովրդի ցանկութեան
հակառակ հրամայվում է թթերթերի վրա գրել
հրամայողի բարեկամների կամ կուսակիցների ա-
նունները և ակամայ ստորագրել, հետևաբար ժո-
ղովուրդն էլ կատարում է այդ հրամանները, քաջ
ըմբռնած լինելով, որ հակառակ դէվքում իրա-
նից սարսափելի վրէժ կառնվէր: Տեղիս ազգա-
բնակութիւնը խմորված է ստրկական վարակիչ
ախտով. կեղծաւորութիւնը և ստորութիւնը նրա
զլխաւոր յատկանիշներն են կադմում. նա դարե-
րով մնվելով Ասիայում և այն էլ բռնաւոր կա-
ռավագրիշների իշխանութեան ներքոյ, այն աստի-
ճան ընտելացել է բռնութեան ու ստրկութեան,
որ ներկայում ճիզն է թափում, բայց չէ կարո-
ղանում խորտակել իրան կաշկանդած. բռնու-
թեան շղթաները. նա անզօր է գտնվում օգտվե-
լու իրան նուիրված իրաւունքներից:

մար անկարելի էր անցնել գետը. ոչ ոք չէ յի
շում գետի այդ աստիճանի վարարումը. ջուր
փորելով ափերի մօտի անտառները՝ խլում տա-
նում էր ահագին ծառեր. շատ քիչերին միայ
աջողվեց անցնել գետը, այն էլ ձիերով. անցնելու
միջոցին հէնց երկու (Խաչափարաղ զիւղի-
թուրքեր զոհ են զնացել գետի կատապի հոսան-
քին. մէկի մարմինը գտնվել է, իսկ միւսինը խ-
պառ անհետացել: Երամխը, որը ընդունում է ի
ափերի մէջ լիշեալ «Նախչուան» գետը, մի ան-
հուն ծովի էր նմանում, և ուրի մոլոր պատյաներո-
ընթանալով՝ ականատեսի վրա զարմանալի քար-
ցը տպաւորութիւն էր թողնում

Հասարակութիւնների շրջաններում ընտրողականի կ. Պօլսի <Արմելք> լրագրի Քարբերդի թը

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հասարակութիւնների շրջաններում ընտրողական գործերում օրէնքով չնորհված իրաւունքի հիման վրա, ամեն մի գիւղացի անհատ իր ձայնի տէրն է, բայց երբ նրան ներկայացնում են ստորագրմբ. այս կամ այն թերթին, նա ստորագրում կամ բացասում է, ի նկատի ունենալով ոչ թէ ընտրվողի անձնաւորութիւնը, հմտութիւնը, անշառառութիւնը, այլ ոյժք: Կան գիւղեր, որոնց հասարակութիւնները ամեն տարի շարունակ անդամականացնում են իրավունքի պահպանը, փարբերով թը թակիցը, փետրվարի վերջին օրերից, գրում որ անցեալ տարի թիւրքաց Հայաստանից դէպավագիկա գաղթող հայերից շատերը Բաթում քաղաքումն են մնացել, այդտեղ գործ գտած լինելով: Գաղթողներից ոմանք էլ Եզիպտոս հասնելով, այդտեղ են մնացել՝ կամ որ և գործ գտնելու, կամ իրանց ճանապարհը դէպավագիկա շարունակելու յուսով:

նակ արդունական հարկի կրկնապատճեն են վճարում. այդ գումարի հետը լցվում է մի քանի քսու բաղդախնդիրների գրպանները. հասարակութեանը այլքան մեծագումար ծախսեր ցոյց տալուց չը բաւականանալով, «խասարաժի» կամ կողմնակի ծախսերի պատրուակով, սակաւ չեն դէպքեր, երբ աղքատ գիւղացիներից վերջրած մըթերքների զները մերժվում են, այս ինչ սրան հակառակ գտնվում են իշխաններ, որ մի պուդ գարու փոխարէն տասը պուդ են գրել տալիս գիւղի ցուցակում, ու հարկապահանջութեան ժամանակ իրանց հարկին հաշւում. այստեղից էլ պարզ է, որ ժողովրդը սեղմված լինելով տպատութեան սպանիչ ճիրաններում, հարստահարվում է մի քանի ճարպիկներից:

Մարտի 6-ին ամբողջ օրը և գիշերը շարժում ականձնելում էր. յաջորդ օրը, թուրքերի տօնն էր՝ այդ օրը Նախիջևանի գավառի թուրք ազգաբնակութիւնը շտապում է քաղաք զանազան մրգե-

Այս օրերս հրատարակվեց «Մուրճ» ամսագիրը այս տարվայ 3-րդը, մարտի տեսքությամբ:

Նոյնպէս մի կօնցէրտ պիտի տայ: Ապա պ. Շահ-
լամեանց կը վերադառնայ Թիգիլս և այդտեղից
կուզնուլի Խտալիա, որտեղ նա ուղարկվում է
Պետերբուրգի Կայսերական թատրոնի հաշուով եր-
գեցողութեան մէջ Կատարելագործվելու համար:

փոխվում էր, խօսակցութիւնը ստանում էր ուրիշներ, ընդհանուր խնդիրը գառնում էր մասնաւոր. այնուհետև մենք սկսում էինք գրադեյնել միմեանց մեր անբաւականութիւններով. անկանայ յարձակվում էինք միմեանց զրա, և մինչև անգամ գրադարտում էր զա գառնում էր սովորական պարագաները:

Կան պարապմունք...
Այսպէս թէ այնպէս, այդ վաղանցուկ բօպէները մի տեսակ բաւարարութիւն կին պատճառում մեզ, և իւրաքանչիւրը մեզանից ուրախութեամբ կը յիշէ արդ սակաւ, աղքատիկ, բայց լուսաւոր ժամերը մեր առօրեայ, եսական և նիւթամոլ կեանքում Պէտք է բաւականանալ և լրանով, որովհետև նա գոնէ մի բօպէ ազնւացնում էր, լուսաւորում էր մեր սիրոը. յիշելով նրան, գոյցէ և մեզանից ամենափշացածի մէջ արթիքն ազնութեան իդէալների բեկորները....
այց ոչ աւելի....

Զարմանալի էին մեր և հասարակութեան յա-
տարերութիւնները.... Ուսանող հասարակութեան
մէջ մի դժգոյն աստղ էր, որի լուսաւոր զօրու-
թիւնը նսեմանում էր հասարակութեան հակա-
ռակ փայլից Նա ամբողջութեան մի անախորժ
ասան էր, որին և վաճառականը, և մեծամեծ
ոչվածները, և նոյն իսկ ինտելիգենցիան իրանց
սորորդաւոր և անխորդուրդ, բարի և չար խօ-
սակցութիւնների առարկայ էին դարձնում։ Երե-
ալ բարեգործ, մեծահոգի և երիտասարդութեան
իշտը դարմանող տարր, այդ էր համալսարանա-
ան քաղաքի վաճառականական տիրապետող
ասի գերը։ Ուսանող ալղափիսի հասարակու-

Լուսմ ենք որ պարոնը նախ պէտք է երգեցողութեան դասեր առնի Նապօլի քաղաքում և ապա, կատարելագործվեու և քեմ դուրս գալու համար կուղեորդի Միլանո քաղաքը։ Շահլամեանց մնալու է Խալիխայում Յ տարի։

յալոց յանոց չ ապահով որ է ասմ, և կալայի անց վախճանվում է: Նոյն տանը նոյն օրը հիւանդանում են զարձեալ երկու հօգի յիշեալ հոգեցն ուտելուց: Սակայն փսխողականն ընդունելուց յետոյ, մահից աղատվում են. թէս մինչև այժմ յիշեալ հիւանդները դեռ ևս կատարելապէս չեն առողջացել, բայց բժշկի ասելով վտանգն անցած է: Այժմ ամբողջ Բագու քաղաքում երկիւ է տիրում և շատերը խուսափում են ձուկ, մանտաւնդ չ ամ այի ուտելուց:

Դեմքնական է այս լեզուի դասաւոր Աստվածա-

Եցրէ օտի՝ այսոց լսկութ դաստիառը օգտագործեած
ծատուր Ազատեանց խնդրում է մեզ տպել հետե-
ւեալը՝ «Ձեր լրագրի № 19-ի մէջ ասված էր որ
մեր դպրոցում հայոց լեզուն և կրօնը համարեա
ամեննեին դաս չեն տրիտում։ Ես, լինելով յիշեալ
դպրոցում հայոց լեզուի դաստիառ, յայտնում էմ
ի գիտաւթիւն ընթերցող հասարակութեան, որ
ձեզ հաղորդած լուրը միալ է։ Շարաթական վեց
դաս հայերէն լեզուի միշտ կանոնաւոր կերպով
աւանդվում է և եթէ նամակագիրը ցանկանում է
ստուգել իմ ասածը, թող նեղութիւն կրէ՝ դիմէ
դպրոցիս վարչութեանը և նայէ դասացուցակնե-
րըն ու մատեանները։ Պատիս չէ բերում նամա-
կագրին, որ նա ջանում է մոլորեցնել հասարա-
կութիւնն ու մամուլը։»

Յսդուա Քաֆֆիի զրեերի հրատարակութեան
թամշումից, պ. Ա. Խօջամիրեանի ձեռքով ստա-
պահու մի թերոքարի համեր 5 պատկե.

Մեր Առաջըի № 32-ում տպագրեցինք Երևանի
թէկմական գպրոցի հոգաբարձութեան նամակը,
որով հոդաբարձութիւնը յայտնում է, թէ այժ-
մեան առաջնորդ Առքիաս եպիսկոպոս Պարգևա-
նի օրով չէ հղել ամ կարգադրութիւնը, որի հի-
ման վրա թիմի հայոց զպրոցների վարժապետ.

ների ոռօճկից պլոցէնտ պէտք է վերցվի յօդուտ
Երևանի թեմական գպրոցի, այլ այդ հարցը յա-
րուցված է եղել աւելի առաջ՝ Գէորգ եպիսկո-
պոս Սուրբէնեանցի առաջնորդութեան օրովէ Հար-
կաւոր ենք համարում նկատել, որ հոգաբարձու-

և նոյն ժամանակ և մեծ անհեռատեսութիւնն ԱՅնք՝ յետնորդներս չեինք համկացել, որ «հայկական» սրտի նեղութեամբ համապատասխան չէին լայն, ուկի թուշնող բարեգործական նպատակները Բարեգործութիւն գոռալով, ընկերներին օգնելու անհրաժեշտութիւնը՝ քարոզելով, մենք չեինք ինայում հասարակութեան տրամադրութիւնը, և անտես էինք անում նրա բարեգործութեան համար տնօքող ոգին...

Երիտասարդութիւնը չէր վայելում հասարակութեան մէջ պատշաճաւոր յարգանք և պատիւս Նրա անուան հետ կապված էին՝ անփողութիւն, քաղցածութիւն, աղքատութիւն և հպարտութիւն։ Ներկայացումների կերպարանափոխվելը առաջացրեց յարաբերութիւնների նոր ձև, կամ լաւ է ասել՝ թուլացրեց և այն փոքրիկ յարգանքը, որ ուսանողութիւնը ունէր հասարա-

կութեան մէջ Երբ նրանք տրվում էին առանց
սիւթական հաշիւների, այլ իբրև մի միջոց Մօս-
կվայում կզգիացած հայերին միմեանց հետ խօ-
սելու, ժամանակ անցկացնելու, երբ ներկայա-
ցումների յաճախելը մի լաւ միջոց էր փառամոլ-
ների համար՝ պարծենալու իրանց զգացմունքնե-
ռով, երբ, վերջապէս, նրանց նպատակը առան-
ձին զոհաբերութիւն չէր պահանջում, այն ժա-
մանակ հասարակութիւնը սրբազն պարտակա-
ռութիւն էր համարում այցելել ներկայացումնե-
րը, այն ժամանակ ուսանողները ազաշանքով-
զաղատանքով, տնէտուն չէին տարածում տոմ-
ակները....

հան այդ պատասխանը բոլորովին չէ հերքում
աս ս տ ը, որի դէմ և ուղղված էր «Մշակի» մէջ
կազմած նկատողաթիւնը, մանաւանդ որ այդ-
ող խնդիրը առաջնորդի անձնաւորութեան չէ
բարերում, այլ զործին։ Մեզ բոլորովին չէ հե-
քքըքրում այն, թէ արգեօք Սուրբիա եպիսկո-
պո Պարզեանի օրով է եղել այդ կարգադրու-
թիւնը, թէ Գէորգ եպիսկոպոս Սուրբէնեանի օրով։
նք խօսում ենք վարժապետների չնչին ոռո-
ց պրօցէտա հանելու դէմ, այսինքն մի երկոյթի
մ, որը համակրելի չէ, ում օրով և ում ձեռ-
վ էլ կատարված լինէր։

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Այժմ արդէն բժըշ-
կան հետազոտութեամբ վերջնականապէս ա-
սցուցված է, որ այս օրերս մեռած Լալայեանի
հետան պատճառը ձևից թունաւորվելն է ե-
ւ։ Այդ գեպը այնպիսի տպաւորութիւն է թո-
ւ, որ քաղաքի բնակիչները խոյս են տալիս
և կ գործածելուց։ Դա, ի՞նձարկէ, անտեղի եր-
աղ է, բայց անհրաժեշտ է անկասկած, որ քա-
ղաքին վարչութիւնը խիստ հսկողաւթիւն անէր
դղաքում վաճառվող և այդանուն ներմուծվող
ների վրա, մանաւանդ որ զրանով մի փոքր
տուած կը լինէր վախեցած քաղաքացինե-
ն։»

Վաղը, մարտի 24-ին, Թիֆլիսի «Կրուժօկի» հՀիմում պէտք է կայանայ մի կօնցէրտ բարեթական նպատակով։ Կօնցէրտից գոյացած արևոքը յատկացվելու է Թիֆլիսի բէլազկան զըդցն այս տարի աւարտող չքառոր աշակերտներ—մի նպատակ, որը շատ համակրելի է։

ից գինուրակովի են ենթարկված 27,055 հա-
մարդ և սպառապատճեան մէջ ընդունված են 2,398
բուհ:

ԵթեԱՆԻՑ մեղ գրում են. «Այս տարի բժիշկ
ո՞ն Տիգրանհանցի ջանքերի չնորհով այս մած
ասի օրերում քաղաքային կրոբի դաշիճում
ըղացվում են հրապարակական զատախօսու-
աններ. Առաջինը մարտի 12-ին էր—«Ֆրեօրելի
Հեռելի մասին»: Երկրորդը՝ մարտի 19-ին «Հա-
պը ջրով բժշկելու մասին» և երրորդն՝ էլ
մասնակիութիւն մասին ընդհանրապէս և Երևանի
հանգում, մասնաւորապէս: Աւելին մինը ման-
վարժական էր նիւթը—կարգաց տեղիս գիմ-
լիայի ուսուցիչը, միւսը առողջապահական—
դրաց բժշկ: Առն Տիգրանեանց և երրորդը ի-
ւագիտական՝ կարգալու է նորաւարտ իրաւա-
կ պ. Գ. Մնացականեանց Դասախոսութիւն-

և ուղարկութիւնը վայելողների մէջ։ Նա պա-
յջում էր անկեղծութիւն և գրպանի մեծահո-
թիւն, իսկ որտեղ փողի հարց էր՝ վաճառա-
ւը կամ հօգուց հանելով ուսանողներին ան-
տում էր, կամ իրան մեծ մարդ կարծելով՝
երկու բուրլի կը տարի Հանգամանքները հար-
ուել էին մեզ տարածել տոմսակները և այդ-
ով գործ ունենալ հայ վաճառականի ամենա-
յատկութիւնների հետ։ Նպատակը փող էր
հանջում, իսկ այդ փողը ստանալու համար
ք խոնարհաբար լսում էինք ամեն տեսակ
հայել դիտողութիւններ և ապա ստանում,
ստանալուց յետոյ սարսափելի խորհրդա-
թիւններով պաշարված՝ վերաբառնում էինք
-ԶԵ, այդպիսի միջոցներով փող հաւաքելը
նարին է. դա կոտրում է ուսանողի անունը,

ւմ էր բարկանալով ուսանողը:
-Ի՞նչ է պատահել, ինչո՞ւ ես այդքան տրտն-
ի, գործի նպատակը զիտես թէ չէ, պատա-
ռում էր այդպիսի զէպքերում արդէն սովոր

Այս ամսագլուխ է այս համարական քաջալերում
առաջին առաջամատ անքը միայն քաջալերում
է, ապա թէ ոչ ես չէի տանի այդքան վի-
րակնք:

Հասարակութեան տեսակէտից կատա-
կինք ստորադրեալների դեր, ուստի մեղա-
մեզ ամեն դիպուտածում իրաւունք էր դար-
նրա համար:

